

Шляхи вдосконалення ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу України

Резюме

Рассмотрены проблемы и пути совершенствования обеспечения детско-юношеского футбола в Украине финансовыми, кадровыми, материально-техническими и информационными ресурсами.

Summary

The problems and ways of improving provision of junior football in Ukraine with financial, labour, material and information resources are considered.

Постановка проблеми.

Футбол в Україні є невід'ємною частиною фізичного виховання і спорту, важливим фактором зміцнення здоров'я населення, популярним видовищем [2]. Водночас зміна соціально-економічної формації в країні обумовила негативні тенденції у системі забезпечення ресурсами усіх ланок футбольного господарства. В особливо скрутному становищі опинився дитячо-юнацький футбол. На відміну від професійного футболу, він має досить обмежені можливості забезпечувати себе необхідними ресурсами. Такий стан речей загрожує розвитку усієї системи вітчизняного футболу, оскільки дитячо-юнацький футбол є головною базою підготовки молоді змін для клубних та національних команд. Зважаючи на це, одним із пріоритетних завдань "Цільової комплексної програми розвитку футболу в Україні на 2004—2008 роки" є розвиток дитячо-юнацького футболу [3].

Проблема ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу в Україні сьогодні є мало дослідженою. Водночас можна стверджувати про існування протиріччя у розвитку дитячо-юнацького футболу. З одного боку, керівні органи вітчизняного футболу (Федерація футболу України (ФФУ), Федерація футболу Києва та ін.) ініціюють розвиток дитячо-юнацького футболу. Так, за їхнього активного сприяння створено Дитячу футбольну лігу, проводяться змагання Шкільної ліги, інші різноманітні змагання та турніри, такі, як "Шкіряний м'яч", першість міст, областей та районів з футболу. З іншого боку, ефективність підготовки резерву в дитячо-юнацькому футболі зна-

ходиться на низькому рівні, і одна з головних причин — недостатнє ресурсне забезпечення футбольних організацій.

Метою дослідження є визначення проблем та обґрунтування шляхів удосконалення ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу України.

Методи та організація дослідження. В роботі використовувались такі методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів; системний аналіз; соціологічні методи дослідження (анкетування). Дослідження проводилися з 2001 по 2005 рік у три етапи. Перший етап (листопад 2001 — листопад 2002 р.) — дослідження загальнотеоретичного плану, аналіз літературних джерел з цієї теми. Другий етап (грудень 2002 — травень 2004 р.) — соціологічні дослідження серед керівників та спеціалістів з футболу, у якому взяли участь 108 фахівців футболу. Третій етап (червень 2004 — вересень 2005 р.) — аналіз і опис результатів дослідження, розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. Під час проведення дослідження проаналізовано головні компоненти системи ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу: кадрове, матеріально-технічне, фінансове та інформаційне забезпечення.

Протягом останніх років в Україні відбулися певні позитивні зміни в кадровому компоненті системи ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу. Зокрема, створено комплексну систему безперервної футбольної освіти та виховання

Рис. 1. Оцінка стану дитячо-юнацького футболу в Україні

футболістів, якою охоплено більше 1 млн молодих людей. Вінчає систему дитячо-юнацького футболу України Дитячо-юнацька футбольна ліга ФФУ, в змаганнях якої у сезоні 2003—2004 рр. стартували 414 команд та близько 9,5 тисячі молодих футболістів [3].

Водночас інші компоненти перебувають під значним впливом негативних факторів. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення, спортивна база не відповідають сучасним вимогам. Стан футбольного поля, на якому грають юні футболісти, оцінюється позитивно лише у 8,5 % випадків. Майже половина професійних футбольних клубів першої та другої ліг незадовільно допомагають дитячо-юнацьким командам, формально ставляться до задоволення їхніх проблем.

Значно відстає від потреб дитячо-юнацьких спортивних шкіл обсяг державного фінансування, зокрема обсяг коштів, що виділяються на утримання та реконструкцію спортивних споруд, придбання екіпірування та інвентарю. Залишається низькою заробітна плата тренерів. Органи місцевого самоврядування окремих областей приділяють недостатню увагу утриманню, реконструкції та будівництву спортивних споруд для гри у футбол [2].

Досить неефективною є система підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців з футболу

в навчальних закладах. Навчальні програми не відповідають сучасним вимогам організації навчально-тренувального процесу в клубах і дитячо-юнацьких спортивних школах. Через низький рівень заробітної плати зменшується кількість висококваліфікованих фахівців.

Розглянуті негативні моменти знайшли своє відображення в оцінці загального стану дитячо-юнацького футболу в Україні, яку дали фахівці — учасники проведеного нами соціологічного дослідження. Лише незначна меншість респондентів (3,7 %) позитивно оцінили стан дитячо-юнацького футболу. Водночас більше половини опитаних (54,1 %) невдоволені ситуацією, що склалась у цій сфері вітчизняного футболу (рис. 1). Це обумовлює необхідність термінового пошуку шляхів вдосконалення дитячо-юнацького футболу, у тому числі поліпшення системи його ресурсного забезпечення.

За своєю суттю система дитячо-юнацького футболу України не є самодостатньою. З огляду на це вона не може самостійно за рахунок внутрішніх джерел відтворювати свої ресурси, тому вона може ефективно функціонувати лише за умови підтримки з боку ресурсних донорів. Такими, насамперед, є структури, які найбільше зацікавлені у розвитку дитячо-юнацького футболу, це — Федерація футболу України, обласні федерації футболу та ін.

Вивчення думок фахівців дозволило з'ясувати, що дитячо-юнацькі футбольні організації України сьогодні потребують різноманітної ресурсної підтримки (рис. 2). При цьому на перше місце за рівнем важливості фахівці поставили фінансову підтримку — 84,9 % респондентів. Далі — матеріально-

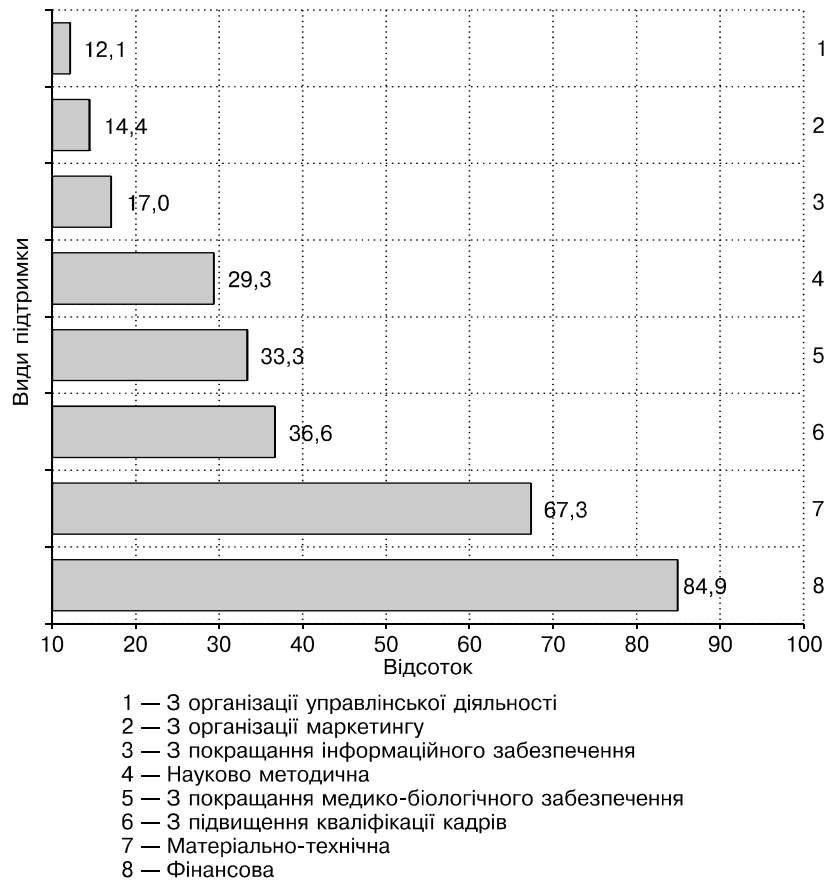

Рис. 2. Оцінка важливості видів підтримки організацій дитячо-юнацького футболу в Україні

технічна підтримка — 67,3 %; підвищення кваліфікації тренерів і спеціалістів — 36,6 %; покращення медико-біологічного забезпечення — 33,3 %; науково-методична підтримка — 29,3 %; покращення інформаційного забезпечення — 17,0 %; підтримка в організації маркетингу — 14,4 %; підтримка в організації управлінської діяльності — 12,1 %.

Визначення заходів щодо кожного з наведених видів зовнішньої підтримки є необхідною умовою вдосконалення ресурсного забезпечення дитячо-юнацького футболу в Україні.

Вдосконалення кадрового забезпечення потребує пошуку нових форм і методів роботи з підготовки тренерських кадрів. Нині в дитячо-юнацькому футболі України працює 2543 тренери. Аналіз свідчить, що абсолютна більшість із них протягом 10—20 років не підвищували свою кваліфікацію, що призводить до низької якості їхньої роботи.

Зважаючи на це, в Федерації футболу України були створені науково-методичний відділ та центр ліцензування. Процес поетапного ліцензування суб'єктів футболу розпочався з гравців, тренерів, арбітрів та інспекторів. За рахунок коштів, які Федерація футболу України отримує за ліцензування гравців-неаматорів вищої, першої та другої ліг, проводяться 12-денні семінари перепідготовки тренерів дитячо-юнацьких команд. Протягом цього часу тренери перебувають на повному забезпеченні (проживання, харчування, транспорт, методична література тощо). Аналогів такого підходу до підвищення кваліфікації тренерів дитячо-юнацького футболу в світовій практиці немає [5].

Як відмітив на першому занятті для дитячо-юнацьких тренерів у Центрі ліцензування президент ФФУ, сучасні знання з теорії і методики підготовки

футболістів у дитячих тренерів є недостатніми. Це ще одна проблема, яка повинна бути вирішена федерацією. Розуміючи важливість питань, пов'язаних з вашою теоретичною і методичною підготовкою, Федерація футболу України вирішила навчання тренерів дитячо-юнацьких шкіл виділити в окремий блок підготовки [1].

Як уже не раз відмічалось, перехід до нової соціально-економічної формації, зміна основ фінансування, властиві цьому періоду, негативно позначилися на всій системі спорту, і зокрема футболі, тому щоб вижити і розвиватися в умовах, що склалися, організації дитячо-юнацького футболу повинні шукати нові шляхи і підходи у своїй діяльності. Для успішного раціонального ведення господарства, ефективного використання ресурсів керівникам організацій потрібні знання нових форм і методів спортивного менеджменту і маркетингу, а також відповідна економічна підготовка і визначений рівень управлінських знань і навичок володіння колективом. Необхідність підготовки фахівців, що об'єднують у собі перелічені якості, не викликає сумнівів [4].

Важливе значення для розвитку дитячо-юнацького футболу має інформаційне забезпечення. Метою інформаційного забезпечення дитячо-юнацького футболу є впровадження дійової системи фізкультурної просвіти, яка сприяла б формуванню світогляду, відповідних мотиваційних та поведінкових характеристик і здорового способу життя. Це потребує зосередження зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій, засобів масової інформації, спрямованих на формування нових ефективних змін у менталітеті, створення сучасної інформаційної бази.

Проблеми матеріально-технічного забезпечення дитячо-юнацького футболу, і зокрема дитячо-юнацьких спортивних шкіл в Україні, — це ще одне актуальне питання. Зовнішня під-

тримка має бути спрямована на усунення нестійкої нестачі футбольних м'ячів, спортивного взуття, фішок тощо, а відсутність у багатьох дитячо-юнацьких спортивних школах переносних стояків, футбольних стінок, переносних воріт, стояків для підвішування м'ячів, переносних бар'єрів та іншого допоміжного обладнання є буденними проблемами, які теж мають бути усунуті [5].

Головним завданням матеріально-технічного забезпечення футболу є створення принципово нової системи державного регулювання процесу збереження та подальшого розвитку матеріально-технічної бази на основі поєднання зусиль, можливостей і відповідальності суб'єктів державної та недержавної форм власності у процесі ринкових перетворень. Це відноситься й до матеріально-технічної бази дитячо-юнацького футболу.

Висновок

Сьогодні важливе значення для розвитку дитячо-юнацького футболу має удосконалення ресурсного забезпечення, а особливо таких його компонентів, як кадрове, матеріально-технічне, фінансове та інформаційне.

Кадрове забезпечення дитячо-юнацького футболу, а саме, підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців з футболу, повинна ставити за мету задоволення потреб дитячо-юнацького футболу у тренерських кадрах та інших фахівцях на основі використання міжнародного досвіду та впровадження сучасних науково-практичних технологій навчання.

Завданнями інформаційного забезпечення футболу є впровадження новітніх технологій його популяризації серед широких верств населення як здорового способу життя, створення інформаційного простору футболу, науково-популярних та освітніх радіо- і телепрограм, забезпечення виробництва матеріалів методичного та просвітницького характеру з фут-

больної тематики, розширення співпраці Федерації футболу України з асоціаціями інших країн щодо обміну інформацією з розвитку футболу.

Розвиток матеріально-технічного забезпечення дитячо-юнацького футболу дасть змогу вдосконалити державне регулювання процесу збереження і подальшого розвитку матеріально-технічної бази та інфраструктури футболу на основі поєднання зусиль юридичних та фізичних осіб, зацікавлених у його розвитку. Фінансове забезпечення дитячо-

юнацького футболу має ґрунтуватися на раціональному поєднанні державного фінансування з джерелами надходження коштів від юридичних осіб та населення. Пріоритетом державної політики є створення сприятливих умов для стимулювання залучення позабюджетних коштів.

1. *Коберский Н.* За парты сели детские тренеры (В центре лицензирования — Федерация футбола Украины) // Команда. - 28 марта. — 2002. — С. 6.

2. *Комплексна* програма розвитку футболу на 2004—2008 роки. — К., 2004. — 64 с.

ТЕОРІЯ ^{4/2005} **І МЕТОДИКА** **ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

3. *Концептуальні* напрями розвитку дитячо-юнацького футболу в Україні на 2004—2005 роки. — К., 2004. — 8 с.

4. *Маркетинг* и менеджмент (Спортивно-оздоровительные клубы) // Новости спорта для всех. Менеджмент и маркетинг физкультурно-оздоровительных услуг в зарубежных странах. — М. — 1994. — № 10. — С. 38—40.

5. *Полов А.* Перспективи розвитку дитячо-юнацького футболу в Україні // Фізичне виховання в школі. — 1999. — № 3. — С. 4—5.